

Eestisse rajatakse Aravettesse, Ilmat-salusse ning Oisu ja Vinni valda kombi-jaamu (PM 24.11, ÄP 26.11), Tabasallu gaaskütteil (ÄP 18.8).

Tartus AS Fortumi Tartu Lohkva (ÄP 19.1, ÄL 4.2) ja Vao OÜ Digismarti ehk nn Urmas Sõõrumaa puidu- ja turbaküt-tega kombijaamad (EP 8, ja 24.1, ÄP 19. ja 26.1, ÄL 4.2, KT 4) käivitusid 2009. aastal. Maksumus ja võimsused vastavalt 1,2 ja 1 mld kr, 25 MW_e mõlemal ning 52 ja 49 MW_s. Sõõrumaa müüs oma osaluse (ÄP 12. ja 13.3, 3.4, 22.7, EP 13.3) Tallinna Küttele (EP 20.4, 22.6, 30.11).

Puidu kasutamist (EP 21.4) alates septembrist 2009 EE Narva Elektrijaamades (PM+ 8.12) on peetud raiskamiseks või puiduturgu moonutavaks sammuks (*PR 6.8, 6.11, EP 5.10, VT 19. ja 27.10), kuid ka õigeks ettevõtmiseks (VT 5.11). Suurim puidu tarnija on RMK (EM 3).

Sillamäe kombijaamas põletatakse põlevkivi koos puidujäätmatega (PR 14.7). Kuressaarde soovitakse hakkpuidu kombijaama.

Pärnus alustas 1906. aastal esimene Eesti avalik elektrijaam, 103 aastat hiljem septembris sai nurgakivi 1,2 mld kr maksev Fortum Termosti kombijaam (ÄP 8.7, KT 8), mis kasutab turvast ja puitu (45 MW_s ja 24 MW_e), kattes tulevikus kogu linna vajaduse elektriga (PP 10.2, 16.6, 10.7, PM 10.7, ÄP 6.7, 13.7, KT 8, ÖL 19.9).

Ahtmesse tuleb gaasil (PR 16.4) ja põlevkiviõlil töötav reserv- ja tippkoormuse SEJ (PR 31.1, KuT 23.7) koguvõimsusega 100 MW (PR 23.7).

Setumaal on võimalik toota kaks korda rohkem energiat kui praegu tarbitakse. OÜ Kimeko juurde kavandatud 40 mln kr maksev sealäga ja silo kääriv biojaam on kavandatud võimsusega 13 500 MWh aastas, millest 6750 MWh müüakse elektrivõrku (*WT 22.10).

Biokütteil kombijaamad on levinud Austria küldes (EP 6.11). Kas ka tulevikus meie väikekatlamajades (EP 6.11)?

Taastuvenergia

Mitte ainult tuumaenergeetika (EP 22.12) arendajad arvavad, et Euroopa ühe odavaima (EP 22.12) põlevkivielektri aeg hakkab mööda saama (PM 7.7). Vastavalt arengukavale langeb see alla 30 % 15 aasta pärast (EP 27.2).

Taastuvenergia (ka alternatiivenergia – Lõunaleht 5.11) on ilma täpsustamata (ÄP 27.3, 6.7, 25.9, Grüüne 3, EP 8.5, EP+ 16.6, PM 8.7) enamasti kas bio-, vee-, päikeseenergia või need üheskoos. Eestis nimetati selles valdkonnas tegutsejatest BLRT-d (tuuleparkide mastid), ABB-d (tuulegeneraatorid), Fixteci (reoveepuhastid) ja UNIT-i (säätlikud majad) (ÄP 8.12, vt ka ÖL 13.11). Ees-

tis tuleb taastuvenergia osatähtsus (ÖL 11.9) 2020. aastaks suurendada 25 %-ni. Julgus kasutada taastuvenergiat on suurenenud (EP+ 18.2).

London kavandas linna kütta ja elektriga varustada 2025. aastal kohalike energiaallikate abil 25 % ulatuses (PL 26.10). Euroopa rohelised (Grüüne 5) sooviksid, et kogu energia oleks toodetud taastuvallikatest (Grüüne 3).

Kasvuhoonegaasid ja kvoodikaubandus

Käivitumas on elektriturg ja heitme-kaubandus (*PR 6.8). AAU-de (CO₂ kvoot) turul on kõva konkurents (EP 6.5, 25.11). Kvoodikaubandus ei vähendavat saastamist, vaid viiks tootmise Hiinasse (EP 22.12).

Kasvuhoonegaaside koguse kärpimine on olnud pidevalt päevakorras (EP 29.1, PM 11.7, 27.11, ÄP 31.8) ning juba aastaid lisaks veel kvoodikaubandus (KT 5, PM 23.11, 4. ja 12.12). Kui viisakalt väljendada, siis arutatakse Eestile eraldatud kvootide koguse põhjendatuse üle (ÄP 24.9, 21.10). Teisiti öeldes jäi saastekvootide (EP 2.5, 16.8, 25.11) miljardite tuuldelaskmine okkana EE tagumikku: 2005–2007 sai EE kvootide müügist 2,7, kuid 2008 ostis neid lisaks 0,434 mld kr eest (EE 26.11). Rahahäda sündis ettevõtteid kvooti müüma (ÄP 4.2).

Maailma emissioon on 870 Gt, Euroopa oma sellest vaid 2 GT (EE 9.4). USA kavandas vähendada emissioone (PM 23.5) 2050. aastaks 83 % (EP 18.12), 80 % peaks olema eesmärk ka teistele arenenud riikidele (EP 10.7).

SO₂ püüdmine põlevkivi põlemisgaasidest on Eestile oluline lahendamist vajav küsimus (KT 5). Õhku eritub veel orgaanilisi ühendeid (KT 4). Tervist kahjustavad ka õhku paisatavad peenosakesed (PM 21.7). Vaja oleks saasteilmaprognoosi (ÄP 26.11).

Kilt

Vene ajal polnud fosforiidi kaevandamine lubatud enne katendis oleva kilda kasutamist (KT 3). Kilt on jäänud siiani vaid tulevikumaavaraks (KT 3), kuid kas ikka kauaks (*OS 4)?

Maailmas uuritakse põleva kildagaasi varu (INS 10), reaalsuseks on seni pahan-dust tekitav osaliselt kildapäritoluga gaas radoon (KT 6). Kildaga on seotud ka kullaotsijate lootused (EP 14.5). Vaid rauamaagimaardla Ida-Virumaal on sellest lahusolev moodustis (EP 9.7). Veel loodetakse meie maapõuest vaske leida (EP 18.9).

Eestlased ise aga investeerivad Aafrika kulla- ja teemandikaevandustesse (ÄP 26.2).

Nahkhiirte (PM 17.12) pesitsuspaiku on seostatud Ülgase fosforiidikaevan-

dusega, mille kildast laes nad ripuvad. Fosforiidisõja ajal hirmutati eestlasi Ida-Virumaa naurustumisega. Naurus peab olukord olema hästi hull, kuna nende valitsus ühena vähestest tunnustas Lõuna-Osseetiat ja Abhaasiat (PM 16. ja 17.12).

Põlevkivi

Põlevkivi arengukava sai rakendusplaanina (Tõru 26.6). Kinnitati maavaravaru kaevandamisõiguse tasumäärad aastateks 2010–2015 (KuT 9.4, KuT 1.10, KT 8). Põlevkivi (*EPVLJ 09) kaevandamisele (Sirp 29.4) pandi ülempiir (VT 7.9).

Põlevkivist kirjutatakse kui Eesti rahvuslikust rikkusest ja sõltumatuse pandist (Eurokratt 4), kuid Lembit Kaljuvee kontekstis, et EE juhtkond vajab väljavahetamist (ÄP 8.4). Ilmus raamat „90 aastat põlevkivi kaevandamisest Eestis“ (EPVLJ 09, vt veel EL 6, 8, 11). Korraldati rahvusvaheline põlevkivi sümposium ja aprillikonverents „Põlevkivimaa – probleemid ja tulevik“ (EPVLJ 09). Kaitsti doktoritöid põlevkivitööstuse riskide ja kaubavoogude kohta (EPVLJ 09). Arutati ka põlevkivi kaevandamise tulevikutehnoloogiate üle (INS 2).

KKM-i keskkonnakorralduse ja -tehnoloogia osakonna juhataja Rein Raudsep viitab ministeeriumi ja Maa-ameti koostatud maardlale (sh põlevkivi, turvas) nimistule (www.maaamet.ee), mida täiendatakse pidevalt (*PR 5.8). Arengukavade koostajad on huvitatud täpsetest andmetest maavarade kohta (ÄP 3.12), ametnikud aga lennuki abil kaevandamise kontrollimiseks (ÄP 13. ja 27.3, EP 16. ja 20.4). On juhtunud, et veekogude nimistusse satuvad karjäärid, millel on kehtiv kaevandamisluuba (ÄP 14.12).

Kui jääaeg on „süüdi“ meie pinnamoe kujundamisel, siis ega inimese osa selles pole sugugi väike, arvestades põlevkivijm karjääre (EL 10).

Keskonnatasud (ÖL 15.6, ÄP 16.6) võivad veelgi suurendada (PR 12.5, ÖL 16.7, KuT 30.7) ja suretada riigikogu liikme Lembit Kaljuvee arvates Virumaa tööstuse (PR 19.6). Põlevkivivaldadel on suured valitsemiskulud (PR 5.9).

The Colorado Independent kirjutab meie põlevkivitööstust 80 aastat vaevanud keskkonnaprobleemidest (PM 29.7, EP 31.7). Uuriti Ubuja põlevkivikarjääri ärastusvee päritolu (KT 3), kaevandusvee mõju jõgedele (OS 1, 2) ja allmaakaevanduste mõju metsale (OS 1).

Kaevandusmuuseum muutus sisukamaks (PR 31.1, 14.2, VT 16.2). Ruhri industriaalmaastik kaevandusmuuseumiga meelitas rahvast ligi (ÄP+ 17.12).

Põlevkivi leidub ka Rakvere linna all (KuT 27.8).

Mäeinsener Jakov Fraiman arwab, et keemiatehased jäävad põlevkivita, kui ei investeerita iga-aastaselt 4,5 mln kr (PR

13.2). Kaevurid arvasid, et keskkonnaametnikud peaksid unutama neid Sirgala karjääris kimbutava karu ja ta sealt ka kaugemale toimetama (PR 25.11).

Ida-Viru sobiks kogu maailma põlevkivikooliks, nii ütles EE juht Sandor Liive, allkirjastades kompetentsikeskuse koostöölepingut (PR 11.3).

Tehti juttu akadeemik Arvo Otsast kui põlevkivienergeetika advokaadist (KesKus 9) ja Eesti tuntumast akadeemikust Anto Raukasest (KesKus 9, 11).

Oli veel juttu Eesti põlevkivi keemilise ehituse uurijatest (EPLVJ 09). Ordo-viitsiumi ajastul tekkinud kukersiitpõlevkivi on teatavasti vetikalise päritoluga. Nüüd aga leiti Kalana lubjakivikarjäärist üle 400 miljoni vanuseid Siluri ajastu kivistunud vetikaid (EP 18.10).

Kivisüsi on Poolale sama, mis Eestile põlevkivi (EPLVJ). Kuid Eesti omab ka kivisõemaardlaid, mis sest et Teravmägedes (EP 13.5).

EE Kaevandused

Ilmselt oli tegu seasdupärasusega, et esmakordselt oli majandus-Nobeli saajate hulgas naine ja juhus, et nad olid uurinud kuidas juhtida firmat ja hallata loodusvaru (PM 13.10). Eesti riiki on vaadeldud vahest ka kui ettevõtet. Kaa-reel Tarand ei pidanud vajalikuks, et kaevanduste enamusaksjad on riigi käes (EP 22.10).

Äriettevõtte Eesti Põlevkivi (PR 5.5) sai nimeks EE Kaevandused. Ega see uus nimi ei meeldinud paljudele, Lembit Kaljuvee polnud selles erand (PR 9.5). Vihjati isegi rahulolematute kaevurite pronksiõõle (EP 27.10). EE Kaevandused (PM 6.5, PR 29.8) taotlesid kaevandamisluuba Uus-Kiviõli kaevandusele (PR 22.8, VT 24.8, 16.10, 25.12), kuna Aidu karjääri ja Viru kaevanduse põlevkivivarud on ammendumas. Uue kaevanduse varu on 200 mln t, millest kolmveerand on kaubapõlevkivi (PR 22.8). Kaevandus ei meeldinud Maidla valla ja Oandu rahvale (PR 4.9, VT 28.12, PM 29.12). Maidlas otsustati maavarad riigilt üle võtta (PR 7.5).

Põlevkivist oli puudus, kuid ajakirjanduses käisid jutud EE kaevurite (kohati 400 inimest) koondamise kavastest (EP 13.2, PM 20.6, PR 6., 9. ja 16.10), insener aga nappis (PR 18.4). Koondamine tekitas proteste (EP 2. ja 3.3, ÖL 30.4, 8. ja 16.5, 19.6, 10.7, 6., 10. ja 16.10, VT 28.4, 1.5, 14.10, 27.11, 28.12. PR 15.5, ÄP 8.10, PM 8. ja 9.10).

Lembit Kaljuvee pani ebaõnnestumised reformide arvele (PR 16.10) ja ennustas ettevõttele suurt kahjumit (ÄP 25.1).

Estonia kaevanduse kaevurid elasid 70 m sügavusel maa all üle tulekahju (ÖL 19.9). Aidu karjäärist võiks saada tudengite projekti järgi aktratsioonidega supelrand (PR 13.3, VT 14.3).

Teised kaevandused

Kohus keelas Kiviõli Keemiatööstusele kaevandamise Põhja-Kiviõli II põlevkivikarjääris (PR 14.3), kuid riik lubas siin oma abi (PR 31.12). Sekeldusi oli maaomanikuga (EP 9.11). Kiviõli Keemiatööstuse andmetel on põlevkivi omahind 77,94, kui EE arvates 165,10 kr/t (ÄP 28.5, EP 9.11).

Uuteks kaevandusteks kujunevad li-saks EE Uus-Kiviõlile veel VKG Ojamaa (PR 23.7) ja arvatavasti veel teisedki kaevandused (PR 22.8). Ojamaa arendamine seiskus (PR 19.2), kuid lintkonveierile otsitakse ikkagi kulgemisteed (PR 7.10).

Põlevkiviõli

Eestis on juba 85 aastat põlevkivi töödeldud (OS 1, 4). Korraldati rahvusvahelisi erialakonverentse ja osaleti neis (OS 1,4).

Suri legendaarne insener Ivar Rooks (PR 26.6), tema pärandi hulka kuulub raamat „Esimene Eesti põlevkivitööstusest Kiviterini“ (PR 18.7). 1938. aastal oli põlevkiviõli üks Eesti tähtsamaid ekspordiartikleid (EE 23.4).

EE juht Sandor Liive soovis põlevkivitööstust maksustada nafta hinna (EP 10.6), mitte keskkonnatasude kaudu (ÖL 12.6), et tagada põlevkividiisliga riigi sõltumatus (PM+ 8.5).

Põlevkiviõli reostas Tallinna–Narva maanteel (ÖL 24.9). Türi-Alliku katlamajast lekkinud põlevkiviõli aurud kimbutasid ühe kortermaja elanikke (ÖL 30.11, 1.12). Väga ohtlikuks (ÄP 24.3) on hinnatud 15 kemikaali (ÄP 29.10).

Termobituumen on põlevkiviõli tekkimisel üks oluline vahesaadus (OS 3) ja mängib olulist rolli põlevkivi ja biomassi koosvedeldamisel (OS 1).

Eestis kogub kaks firmat vanaõli (ÄP 4.6). Ülikontserni Addinol Ida-Euroopa keskust hakati Tartu ehitama (ÄP 5.6).

Euroopa õlimuuseumide võrgustik pidas iga-aastase kokkusaamise Põlevkivimuuseumis (PR 10.9).

VKG

VKG pani tsemenditehase rajamise (PR 25.3, ÄP 25.3), õlivabriku (PR 24.4, ÄP 26.4) ja ühe elektrijaama kütuse puudumise tõttu (PR 25.4, EP 28.4, ÄP 28.4) seisma, kuna Aidus peeti pikka suvepuhust (PR 22.4). Kahju sellest hinnati 80 mln kroonile (PR 29.7). VKG lootis saada Slantsõst põlevkivi (PR 30.4).

Vähendati töötajate arvu ja kärbiti palku (ÄP 13.3). Üle kümne aasta VKG-d juhtinud Janek Parkman tegi otsuse ettevõttest lahkuda (PR 5.5). Üks tööstushoone läks põlema (ÄP 17.3).

Oktoobris 2009 loodeti hakata käivitama 1,1 mld kr maksvat VKG Galoter-tehnoloogia edasiarendusel põhinevat õlivabrikut, mida rajati koostöös

Venemaa ja Soome insenerfirmadega (ÄP 3.3, PR 3.10). Kavatsetakse õliks töödelda 0,8 mln t peenfraktsioonilist põlevkivi. 21. detsembril 2009 avas president Ilves Kohtla-Järvel selle õlitehase (PR 22.12). VKG Oil oli valitud Eesti parimaks firmaks (INS 8) ja sai ka tiitli eksportöör 2009 (1,1 mld kr 2008), aasta varem pälvis VKG innovaatori tiitli (PR 17.9). VKG oli väärtuselt Eesti 14. ettevõtte – 2050 mln kr + 27 % (EE 15.10). Õhus oli ka tööstusspionaaži hõngu: EE ja Outotec olevat tundnud liigset huvi oma konkurenti VKG tegemiste vastu (ÄP 3. ja 10.9).

EAS (EP 26.7, 4.9) otsustas 9. augustil 2009 toetada rakendusuringuid põlevkiviõli rafineerimistehnoloogialeidmiseks VKG-s 8 mln krooniga. Eesmärk on ehitada rafineerimistehas võimsusega 600 000–700 000 t õli aastas. Õli saamiseks vajatakse 5–6 mln t põlevkivi. Tehas toodaks kuni 500 000 t Euro V diislikütust ja vähesel määral toorbensiini (ÄP 26.8).

VKG arendusdirektor Jaanus Purga meenutas enne ja pärast Teise maailmasõja aegset aega, kui Ida-Virus mootorikütust toodeti (PR 11.–13.8), kuid mehed ja mootorid olid siis hoopis teistsugused.

Oli juttu ka õlitööstuse kunstipärasest jäädvustamisest sotsialismi ajal (Sirp 18.12).

Kiviõli Keemiatööstus

Veofirma T. R. Tamme Auto oli raskusi jätkata õlitootmist Kiviõli Keemiatööstuses (PR 16.1, ÖL 16.1), käivitamata olid ka uued õlitootmise seadmed (PR 14.3). Firma väärtuseks hinnati 394 mln kr +45 % (EE 15.10). Pankrotimenetus jäi õnneks algatamata (PR 7.8, ÄP 8.7). Kui nafta hind oli kõrge, saadi korraliku tulu (ÄP 4.12). Ida-Viru õlitöösturid tipnevad rikaste edetabelis (PR 19.9).

EE põlevkiviõlitööstus

EE põlevkiviõlitehased tootsid 2008. aastal miljon barrelit põlevkiviõli (PM 11.7). Narva külje alla Vaivarasse hakatakse 2010. aastal kohalike elanike kiuste (PR 7.5, VT 25.5) rajama EE uut ligi 3 mld kr maksvat õlitehast, millest kujuneb Eesti taasiseseisvumisaaja suurim tööstusobjekt (PR 23.5, 6.10, 2.12, ÖL 10.7). Tehas tarbib aastas 2,26 mln t põlevkivi, tootes 290 000 t põlevkiviõli ja 75 mln m³ uttegaasi elektrienergia tootmiseks (ÄP 25.4, EP 23.5). Tehas valmib 2011. aastal (ÄP 25.6, 8.12), ehitab Outotec (ÄP 7.9, PM 21.9), nimeks pannakse Enefit 280 (ÄP 13.7).

Kui 2016. aastal peaks valmima tehase jätk (ÄP 2.7), tuleks EE-l välja käia 19,5 mld krooni. Toodang oleks siis autokütus. Kõik see peaks ajakirjaniku arvates tooma rikkust Eestile tervikuna,

aga Ida-Virule eriti (PR 2.12). Ajalehtedest ei selgu päris üheselt, kas uue tehase toodang on autokütus või ikkagi põlevkiviõli, millest toodetakse sünteetilist naftat ja sedagi koostöös rahvusvahelise ettevõttega alates aastast 2016 – 30 000 barrelit päevas (PM 11.7). Tundub, et kui on juttu õlist, mida köetakse katlamajades ja lisatakse laevakütusele, on see põlevkiviõli, aga kui see suunatakse diislikütust valmistavasse tehasesse (ÄP 13.7) on seesama õli sünteetiline nafta. Ilmselt loodetakse, et seni naftast diislikütust valmistavad tehased on koostööaldimad kui toormes esineb sõna nafta. Tegelikult on põlevkiviõli tehise- või tehnoloogiline nafta, kuna tema tekitamine on võrreldes naftatekkimisega ülikiire ja sellest ka koostise suured erinevused (vt ka EPLVJ 2009). Terminis tehinafta kasutamine põlevkiviõli kohta (KT 3) on eksitav.

Jordaniasse ja mujale

EE-l oli lootus allkirjastada Jordania loodusvarade ametiga leping põlevkivi kaevandamiseks, õli (ÄP 10.7, EP 16.7) ja elektrienergia tootmiseks, kuid see tahtlus parlamentis laialimisele taha (EP 30.12).

EE-l on kava töödelda Maroko põlevkivi, mille varud on maailma uuritustest ühed suuremad (ÄP 6.3, Gentleman 10).

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda võõrustas Kasahstani ärieliiti ja avaldati arvamus, et meie põlevkivialaseid kogemusi annaks nendega jagada (ÄP 24.9).

Kukruse mägi ja tee

628 mln kr maksva (EE 7.5) Kukruse-Jõhvi teelõigu ehitust (PR 14.3, ÄP 20.3) nimetas mäeinsener Stepan Rezanko arutuks raharaiskamiseks, kuna ala ohustab kaevandusväljade tõttu liiklemaid (PR 16.4). Kaevanduskäikude laed on aastatega alla vajunud ja teoorias võivad kunagi põhjustada maavärina (EE 7.5).

Teetööde käigus on leitud 17 muinasaja matmispaika (PM 28.11). Ehitamisel kasutatakse väidetavalt kallist ja ohtlikku (EE 7.5) geovörku (Auto Leht 25/3).

Eesti Põlevkivi arendusdirektori arvates on riskiohtlikumad alad seal, kus kaevanduskäikude lae paksus on alla 10 m. Ühte kaevandusauku varises mullikas ja ka hukkus seal (PR 1.7). Varinurme külas meelitas taoline auk lapsi ligi (PR 29.5). Kavandatava tee kõrval varises kaevanduslagi sisse, tekitades kahemeetrise läbimõõduga augu. Tuletati meelde veel Ahtme kaevanduse peale tekkinud väikejärvi, varinguid oli mujalgi, üks neist registreeriti Soome seismojaamas (KT 3, EE 7.5). Vanim kaevanduskäik pärineb aastast 1916 ja selle puutoed on nii pehastunud, et pista näpp sisse (EE 7.5).

Tee ehitusel kasutatakse põlevkivi-

tööstuse jääke (PR 8.5). Tööga oldi alustatud, kui selgus, et tee takistab juurdepääsu nn Eesti Etnale – turismi-magnetile Kukruse aherainemäele (PR 4.7). Tuld see mägi küll ei purska, kuid 2007. aastal hakkas mägi taas suitsu välja ajama, tekkis juurde auke ja lõhesid (PR 18.8). Mägi muutus veelgi aktiivsemaks pärast ehitustööde algust. Mäele tekkisid mutimullahunnikutaolised seest soojad kuhilad, mäe kuju muutus, tekkisid pehme pinnasega alad ja ilmusid väävlilaigud. Oletati, et märke jäänud põlevkivi põlemine kutsus esile utmise ja lubjatekke, põhjustas ka mäe pinna õliseks muutumise (PR 4.8).

Põlevkivitööstuse jäätmed

Eesti maastikule omapärased poolkoksimäed (OS 3) on maailmas üsna unikaalsed tehismoodustised (EP+ 16.6). Nende sulgemine Kiviõlis (PR 29.7) algas 2009. aasta sügisel, Kohtla-Järve oma suletakse (ÖL 28.12) 2010. aastal. Esimest sulgeb Skanska EMV, teist Merko Ehitus (30.12). Mägede sulgemiseks vajatakse 850 (PR 17.6) või hoopiski 375 mln kr (ÖL 18.6, PR 30.12). Sulgemist vajavad ka mägedes paiknevad fuussi- e pigijärvad (PM 10.10).

Kiviõli Keemiatööstus avas uue üle 42 mln kr maksnud poolkoksiprügila (PM 9.7, PR 10.7, VT 8. ja 11.7).

EE Kaevandused vähendasid keskkonnatasu, ladestades aheraine motoraja aluseks (PR 23.5).

Mägedesse on kuhjatud sadu miljooneid tonne aherainet, mis on aher põlevkivi pooldest, kuid on tarbitav lubjakivikillustiku asendajana mõningates selle kasutusvaldkondades (EL 1, ÄPT 4). Miljon tonni kuluvat Kukruse-Jõhvi maanteelõigu ehitamisele (PM 14.5). Aherainemägesid kasutatakse ka kui turismiobjekte (KT 8).

EK ähvardas Eestit hiigeltrahviga põlevkivituha ladestamise eest, olgugi et EE oli kulutanud parema lahenduse otsimiseks 160 mln kr (EP 21.7). Selgus, et parim on seesama tuhamägi, mida tuleb senisest erinevalt vallidega ümbritseda (EP 21.7). Selgitati, et kaevanduskäikude täiteks seni tsemenditööstuses kasutatud leidnud tuhki (OS 1.4) on kivistudes (OS 1) põhjaveele ohutu (EP 20.6, 20.10). Poolkoksimägede eritisi on uuritud (OS 3). Vihm võis uhtuda fenooli sisaldavat vett Kohtla-Järve poolkoksimägedelt Purtse jõkke (EP 7.6). Poolkoksiireostus on tõstnud muldade (EJES 2) raskmetallide sisaldust (OS 3), leiti polütsüklilisi jt ebasoovitavaid orgaanilisi ühendeid (OS 1, EJES 2).

Soojuse hind

Ilm tõi külmarekordeid (PM 19.12). Korterühistud soovisid, et riik ohjaks soojuse hinda (PL 7.9), mis enamasti suurenes

(ÄP 5.8, 23.9, 9.12, EP 2. ja 12.9), kuid mitte alati (ÖL 16. ja 17.1, EP 31.3, 5.5). Arvete maksmatajätmine oli mitmes kohas jätnud elanikud külma kätte (PM 17.12) ja ühistud olid pankrotistumas (PL 17.8). Küttekulu aitaks vähendada küttesüsteemi hooldamine (ÄP+ 20.2, 29.10), soojustamine (TT 2, EP 23.4), säästlikkus (KT 5), odavam küte (ÄP 22.7), ülekütumise vältimine (ÄP 22.7, PP 14.12), külmatootmise jääksoojuse kasutamine (ÄP+ 24.8), küttehooaja alguse nihutamine (EP 2.10), kunagi kaugemas tulevikus ka poliitikute lubadused (EP 16.10). Pühakojad läksid Viljandimaal säästurežiimile (PM 15.12), kuid soojuse tootjad oleval saanud priskeid ärikasumeid (ÄP 27.7).

Vanurid said tasuta suitsuandureid (EP 22.4), mis muutusid kohustuslikuks alates 1. juulist 2009 (ÄP 13.7). Kurtidele mõeldud andur läheb maksuma üle 3000 kr (EP 30.6).

Tallinn jagas valimiste eel rahvale küttepuid (EP 15. ja 19.9, 21.10) ja lubas hüvitada küttekulu (PL 13.4, ÄP 22.4, EP 11.12). See sündmus inspireeris Janek Mäggit ja nii pani ta kirja värsid „Valitud sai Puu ja Kartul“ (PM 24.10). Töötutele tallinlastele lubati kirved kätte anda, et hädalistele puid varuda (EP 13.11). Riigi esimesed küttepuude saagimisvõistlused viidi läbi Tartus (PM 21.12).

Energiasäästmine

Energiasääst töusis arvestatavaks teemaks (PM 28.5), kuid see oleval kõrgtehnoloogiline tegevus, mis nõuab pakku rahakotti (ÖL 14.11). Pealegi pole inimesed energiasäästmisest eriti teadlikud (EP+ 18.02).

Jõhvi, Toila ja Mäetaguse vald otsisid ühiselt teid energia säästmiseks ja küttekulude vähendamiseks (PR 12.11).

Hõõglampid said esimese surmahoobi (PP 15.1, EP 21.7, EE 17.9).

100-W pirnide tootmine lõpetatakse (ÖL 28.8) ja aastal 2012 keelatakse hõõglampide müük (ÖL 20.2). Sandor Liive aastapalgaga (PR 28.8) oleks saanud lasta 40-W pirni põleda alates Noa ajast (EE 9.4). Maailma vanim inimene sündis aastal 1879, mil Edison leiutas hõõglampi (EP 26.3).

Eurokurgiks nimetatud (PM 20.9) säästupirn (ÄPT 6, PM 19.10, EL 12, EP+ 11.12) pidavat näitama loodus-säästlikumat tulevikualgust (Eurokratt 3), kuid oli ka kõhklejaid (EP 2.9). Suuremat säästu annavad hoopiski LED-pirnid (INS 9).

Energiamärgis (ÄP 13.1, EP 30.1, 9.3, 16.6, 16.7, PL 20.4, 16.10, Mustamäe 4, LL 8.5, PM+ 8.5, 7.7, 14.10) aitab valida säästlikumat (PM 17.6, EP 7.11) kodu (Harju Ekspress 2.1, PM 12.1, ÄP+ 19.1, LL 27.3). Energia säästmine (Bioneer 2009, EP 18.4, 7.11, ÄP 5.5,

KT 7, 8, Riigikogu Teataja 19) vajaks tegevuskava (EP 16.6), kas või innustavat säästunädalat (ÄP+ 29.10, 24.11, PM+ 11.11). Veel säästlikum oleks passiivmaja (Sirp+ 9.1), madala energia (city24.ee 35) või nullenergia maja (EP 14.3, 18.6, ÄP 18.6, EP+ 20.6, EL 8), iseõppiv (EP 22.4) või hoopiski „Tark maja“ (EP 24.9), taotleda saab Kredexi (ÄP 13.4, 26.5, PM 23.5, PM+ 27.5, ÄP+ 20.10, KuT 13. ja 20.11, PL 30.11, city24.ee 36) või EK (INS 6) toetust majade soojustamiseks (EP+ 26.8, PM 10.11). Hooned on muutumas energiasäästlikumaks (*PR 6.8). Taanlased panid jalga del maja kõndima (PM 15.7).

Rohelist võimalust (10 mld kr kodude energiasäästule) peeti oponentide arvates roheliseks ummikuks (PR 16.6).

Säästev maa on ikka rohelist karva (Grüüne 6).

Energiatõhusus (EL 4, EP 13.5, KT 3, Grüüne 3, ÄP+ 24.11) vajab toetamist (EP 30.3). EK andis välja välise toitealike energiatoetuse käsitleva määruse (ÄP 7.4). Soovitatakse energiaauditit (EP+ 25.5). Energiatarvet aitab vähendada ka tänavavalgustuse väljalülitamine (PL 30.1, EP 20.3, PM 5.12) või kellakeeramine (EP 26.3).

Energiat saab meditsiinis kokku hoida ka südamestimulaatorite andurite ja protessorite efektiivsust suurendades (PM 30.10).

Tartus taheti luua energiaagentuuri (ÖL 6.5). Sealse OÜ Tartu Keskkonnanuuringute tegevus lõpetati ja varad läksid Eesti Keskkonnanuuringute Keskusele (Tõru 26.6).

Energiajulgeolek

Välisluuret huvitab ennekõike teave energiasektori kohta (ÄP 3.9). EL-ist pole Balti riikidel loota tuge energiajulgeoleku kindlustamisel (ÄP 17.6). Ehk on kasu Balti riikide energiadeklaratsioonist (ÄP 28.4) jm koostööst selles valdkonnas (ÖL 27.1).

Balti energeetikakonverentsi avades teavitasi peaminister Andrus Ansip Eesti ambitsioonikatest pürgimustest energeetika valdkonnas (ÖL 14.10).

Roheliste arvates on meie põlevkivienergeetika halvasti planeeritud (*VT 29.10).

Kaarel Tarand kirjutas põlevkivifanaatikute, kes räägivad põlevkivienergeetikast kui rahvusliku julgeoleku alusest (Sirp 23.5). Energiajulgeolek on vaid üks majanduslikest riskidest (ÄP ÄL 18.2).

Vaja on õppida teiste vigadest (EP 11.8, INS 10) ja energotehnoloogia arendustest (INS 2). Eesti suurendas vedelkütuse varu (ÄP 27.5, 15.6, PM 16.6).

Venemaa tahaks uut energiahartat (ÄP 22.4). Stalini pojapoeg meenus Thatcheri kunagist ütlust, et piisaks 50 mln

venelasest, et tagada Lääne energeetika ja sõjatööstuse vajadus (EP 25.4).

Eesti Energia (EE)

Kirjutati EE elektri hinna (PM 3. ja 31.7, EP 29.8, ÄP 8.12) alandamisest (EP 31.7, ÖL 31.7, ÄP 31.7) ja tõstmisest (EP 2.3, 22.5, 6.10, 2.12, PM+ 8.5, PM 5. ja 6.11, 1. ja 2.12, ÖL 2.12, ÄP 2.12), roheline energia on sellest olenemata kallim (ÖL 5.3, EP 20.7, ÄP 19.10). Rohelised lisaksid juurde veel aktsiisi (EP 20.2, 4.6, PM 12.6). Eraisik saab samuti osta rohelist elektrit (EP 26.3).

Arutati ka elektrituru avamise mõju elektrihinna (PM 16.11, 3.12, ÄP 4.12, EP 20.12).

EE (ÄP 4.9, PM 6.10) Narva Elektriijaama koristajad kavandasid 2009. aastal streiki (PR 15.1, 7.5), siis tuli uudis, et EE katvab kaotada töötajate lisasoodustused (PR 18.3, ÄP 18.3, 6.5, PM 7.4, ÖL 11.4, 8.5, EP 8.10), koondata töötajaid (ÄP 6.10, EP 13.10, PM 13.10) ja panna ühe elektriijaama suveks seisma (EP 12.2, 9.4, 5.5, ÖL 12.2, 28.4, PR 16.4, PM 18.5) ja pandigi (EP 16.5). Sama saatus ootas Iru elektriijaama (ÄP 19.5).

Kurjad keeled rääkisid, et kavandata- vad uued elektriplokid ehitatakse seisma (EP 10.9). Jaama ehitajaid jaguks (EP 18.9, PM 19.11), kui leitakse vajalikud miljardid kroonid (EP 22.10).

Mais 2009 sai EE 70-aastaseks (Otsustaja 36). Majandusnäitajatel polnud viga (PM 1.8, ÄP 23.1, 26. ja 30.4, 26.6, EE 10.9), olgugi et ettevõtteid vajadus vähem elektrit (VT 23.5, ÄP 27.5, 23.11). Dividendide suurus oli samuti arutluse all (EP 2.9, ÄP 18.11).

EE ja Tallink mahtusid Eestist ainsana Kesk- ja Ida-Euroopa 500 suurema ettevõtte hulka (ÄP 12.9). EE-d on peetud Eesti väärtuslikemaks ettevõtteks – 17 436 kr + 26 % (EE 15.10). Äripäeva TOP-is oli EE 2008. aastal 22. kohal.

Elektriliinide poste ostetakse Rootsi (ÄP 3.3). Rootsi võib osta Soomes elektrivõrgud koos postidega (ÄP 3.9). EE omanikul Eesti riigil oli kava osta endale EE tütarfirma Põhivõrk (ÄP 31.8, ÖL 17.11) e Elering OÜ (PM 29.6, ÖL 12.11). Elering sai uue juhi (EP 2.12, ÄP 2.12) ja kavandas laenata investeringuteks 3,2 mld kr (EP 29.8).

Paljud ei saa aru, miks tahetakse EE-d tükikaupa maha müüa (VM 10.11, VT 11.11, PP 19.11). Järjekordselt hakati rääkima EE börsileviimisest (EE 4.4, 5.11, ÄP 7.5, 6.7, 5. ja 9.10. ja 13.11, PM 24.9, 10.11, 13., 14. ja 19.11, EP 25.9, 22. ja 23.10, 1.12, PR 29.9, 17. ja 19.11, VT 19.11, ÖL 2.10), olgugi et valitsus polnud seda kavandanud (ÖL 23.11). Siis aga teatati, et börsileviimine on otsustatud (PM 20.11), kuid kallid (ÄP 20.11, EE 3.12). Öeldi veel, et kui ostad EE-d, saad õliaktiisi (EP 11.11).

EE võttis endale uue nime (PR 6.5, EP 11.11) Enefit välismaal kasutamiseks (ÄP 6.5, PM 8.5). EE logovahetust peeti kriisajal kalliks (Otsustaja 36) ja mõtte- tuks tegevuseks (EP 13.5).

EE ja TTÜ teevad koostööd (Nädaline 26.6).

Juubel oli ka EE Eesti Elektriijaamal, kes sai 40-aastaseks, ja Balti Elektriijaam oli 2009. aasta lõpus saamas 50-aastaseks (PR 6.10). Jaamu vajatakse mitmel põhjusel ka tulevikus (PR 2.19).

Mais peatunud EE Narva Elektriijaam ja Aidu karjäär hakkasid juulis täies mahus tööle (PR 28.7).

Estlink ja elektribörs

Euroopa Parlament tegi otsuse maagaasi- ja elektrituru liberaliseerimiseks ja tarbijate õiguste tugevdamiseks (LL 8.5).

Elektribörsiks vajalik (PM 22.6) Estlink (Möte 22.6) võib saada EL-ist 1,6 mld kr suuruse toetuse (EP 28.1, 21.3, 28.8, ÄP 28.1, PM 9.5) ja valmida 2013. aastal (EP 27.5) või siis hiljem (EE 19.3). EE-le oli hea uudis, et Leedu vajab aastal 2010 meie elektrit (PR 24.9).

Elektribörs (PM 9.5, ÄP 4. ja 29.9, 6.10) ja avarnev elektriturv võivad tuua Vene suurtootjad Soome kaudu Eesti energiatuulule (ÖL 18.12, ÄP 18.12).

Merekaablit veeti Hiiumaale juba 2009. aastal (PM 9. ja 13.7, ÄP 13.7).

Venemaa

Nüüd, kui on surnud politoloog Samuel Huntington, arvatakse et tal oli rohkem õigust kui tema kriitiseerijatel (EP 5.1) tsivilisatsioonide kokkupõrke (ÄP 11.2) kohta. Eks me ole just selle piiri peal ja meil on ka neid, kes tahaks selle piiri tagant tagasi Petsjerimaad koos sealsete 10 000–15 000 Eesti passi omanikuga (EP 21.8). Venelased igatsevad samas taga Nõukogude Liitu (PM 21.12). Medvedev sai ainuõiguse viia väed välismaale (EP 10.12). Neile, kes kardavad Vene karu, olgu öeldud, et meie karud pärinevad Tartu teadlaste arvates hoopiski Kaukaasiast.

Suri Venemaa perestroika majandusreformide peaarhitekt Jegor Gaidar (EP 17.12, PM 17.12, ÄP 17.12).

Putini arvates on olukord paranemas (EP 28. ja 30.1). Venemaa majanduse olukord sai kiitva hinnangu uuel Vene õigeusu kiriku juhilt Kirillilt (EP 28.1), kuid mitte Medvedevilt (ÄP 13.1, 19.6) ja ekspeaministrilt Mihhail Kasjanovilt (EP 7.2). Rahandusminister Aleksei Kudrin ennustas 50 aasta pikkust surutist (ÄP 16.4). USA asepresident Joseph Biden ütles isegi, et ega maaslamajat pole sünnis lüüa (PM 2. ja 3.8). Eesti talumees lubas sead põllule jooksma lasta, kui Vene turg peaks kukkuma (EP 21.9).